

BİLGİ TOPLUMUNDA YAŞAM BOYU ÖĞRENMENİN ANAHTARI: BİLGİ OKURYAZARLIĞI

Coşkun POLAT

**Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi
Bölümü**

Hüseyin ODABAŞ

**Atatürk Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Bilgi ve Belge Yönetimi
Bölümü**

ÖZET

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde meydana gelen hızlı değişim bilgi patlamasını da beraberinde getirmiştir. Böylece yaşadığımız döneme bilgi çağı, bu çağın gereklerini yerine getiren toplumlara da bilgi toplumu denilmesi öngörülmüştür. Üretilen bilgiler yeni teknolojileri doğururken, bu teknolojiler de bilginin her geçen gün daha hızlı ve daha kolay paylaşımına olanak tanımaktadır. Bu döngü, hem bireyler hem de toplumlar için merkezinde bilginin yer aldığı bir gelişmişlik düzeyini öngörmektedir.

Yaşamın her alanında sürekli değişimin yaşandığı bilgi toplumunda, gereksinim duyulan insan profili de değişmiştir. Yaşanan ekonomik ve teknolojik merkezli bu değişim ve gelişim olguları, hemen her sektörde yüksek düzeyde nitelikli insan gücünü zorunlu kılmaktadır. Bilginin bu denli yoğun ve hızlı aktığı bir ortamda çağımızın başarılı bireyleri, karşılaştıkları bir sorunu çözmede ya da herhangi bir konuda karar vermede bilgiyi yoğun biçimde kullanabilen bireyler olacaktır.

Bilginin yalnızca basılı ortamda üretildiği ve paylaşıldığı geçmişte, bireylerin bilgi tüketicileri olmaları için temel becerilere sahip olması (okuma-yazma, konuşma, dinleme, vb) yeterli olmuştur. Ancak teknolojiye yaşanan gelişmeler gerek bilginin üretiminde, gerekse üretilen bu bilginin elde edilmesi, kullanılması ve paylaşılmasında alışılmışın dışında becerilerin kazanılmasını kaçınılmaz kılmıştır. Bilgi toplumunun başarılı bireyleri her konuda bilgiye başvurarak kendi kendine ve yaşam boyu öğrenebilen bireyler olmalıdırlar.

Yaşam boyu öğrenme aktif ve sürekli bilgi kullanımını gerektirir. Herhangi bir sorunun çözümünde gereksinim duyduğu bilgiye ulaşabilen, ulaştığı bilgiyi kendi yapısına uydurabilen, buna yenilerini katabilen kişiler yaşam boyu öğrenebilen kişilerdir. Bu nedenle, bilgiye ulaşma ve bilgiyi kullanma becerisi olarak tanımlanan bilgi okuryazarlığı yaşam boyu öğrenmenin de temel taşıdır.

Bireylerin bilgi okuryazarlığı becerilerini kazanmasında hiç şüphesiz en önemli rol eğitim kurumlarına düşmektedir. Eğitimli kişi, hem gündelik yaşamında hem de mesleki yaşamında karşılaştığı sorunları çözmede gereksinim duyacağı yeterliliklere sahip kişidir. Bu nedenle günümüz toplumunda eğitim kurumları, geçerliğini kısa sürede yitiren mevcut bilgileri doğrudan aktarmak yerine, öğrenme sürecini sürekli kılacak becerilerin, bir başka deyişle bilgi okuryazarlığı becerilerinin örgencilere kazandırılmasından sorumludur.

Bilgi okuryazarı bireylerin topluma kazandırılmasında en büyük sorumluluk, kişinin toplumsal rolünde büyük ölçüde belirleyici olan üniversitelerindir. Çünkü üniversiteler öğrencilerin yalnızca meslek elde etmelerinden değil, aynı zamanda onların sorgulama, yaratıcı olma ve sürekli öğrenme gibi alışkanlıkları kazanmasından da sorumludurlar. Bu sorumluluğun farkında olan gelişmiş ülke üniversitelerinde, kütüphaneciler, eğitimciler ve bilgisayarlıların ortaklaşa çalışmaları ile oluşturdukları bilgi okuryazarlığı programları tüm öğrencilere verilmektedir.

Bu çalışmada, bilgi toplumunda yaşam boyu öğrenen bireylerin sahip olması gerekli beceriler bağlamında bilgi okuryazarlığı kavramının tanımı, gelişimi ve kapsamı ele alınacak, üniversitelerin bu konudaki sorumlulukları ve bu sorumluluklarını ne şekilde gerçekleştirecekleri üzerinde durulmaya çalışılacaktır.

Anahtar Sözcükler: Yaşam boyu öğrenme, bilgi okuryazarlığı, yükseköğretimde bilgi okuryazarlığı

GİRİŞ

Teknolojide yaşanan hızlı gelişmeler yaşadığımız çağda değişmeyen gerçeğin değişim olduğu yargısını doğurmuştur. Değişime neden olan teknolojilerin bile kısa sürede geçerliğini yitirdiği bu dönemde toplumsal, kültürel, siyasî ve ekonomik alanlarda da devrim niteliğinde yenilikler olmaktadır. Hiç şüphesiz günümüzde yaşanan değişimin temel faktörü üretilen, paylaşılan ve kullanılan bilginin nicelik ve niteliğidir. Bu nedenle yaşadığımız çağa bilgi çağı, bu çağın gereklerini yerine getiren toplumlara da bilgi toplumu denilmiştir.

Bilgi çağı ve bilgi toplumu gibi tanımlamalar, bilginin işlenmesinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin yoğun biçimde kullanılmasının bir sonucudur. Tonta (1999:366)'nın işaret ettiği gibi, bu dönemde bilgi teknolojileri bilginin akış hızını artırmış ve bunun sonucu olarak karar verme süreci kısalmıştır. Geçmişte mal ve hizmetlerin değişimini sağlayan "para"nın el değiştirme hızı nasıl ekonomik gelişim hızında temel gösterge olmuşsa, bu dönemde de bilginin akış hızı ekonomik, sosyal ve kültürel gelişimin dinamosu olmuştur. Bilginin hızlı akışı gereksinim duyanlara daha kolay, hızlı ve ekonomik olarak ulaşmasına, bunun sonucunda yeni düşüncelerin, yeni buluşların daha hızlı yapılmasına ve yayılmasına olanak sağlamaktadır. Bu da "bilim-teknoloji-üretim" döngüsünü hızlandırmaktadır. Tarım ve sanayi toplumlarında "güç" insan ve makine gücüne sahip olanlardayken, bilgi toplumunda "güç", bilginin, yani aklın gücünden yararlananlardır.

Bilim ve teknolojilerdeki gelişmelerin küresel birliktelikleri doğurduğu bilgi toplumunda, yetişmiş insan gücü profilinin de geçmişten farklı olduğu gözlenmektedir. Gelişimin nispeten yavaş olduğu geçmişte, çeşitli yollarla kazanılan bilgi ve beceriler kişisel başarıda çoğu zaman yeterli olmuştur. Ancak var olan bilgilerin üç-beş sene gibi kısa bir sürede güncelliğini ve geçerliğini yitirdiği bilgi toplumunda, belli bir sürede kazanılan bilgi ve becerilerle yaşam boyu başarılı olabilmek olanaksızdır. Böyle bir ortamda kalifiye insan gücü ile kastedilen, bilgi ve becerilerini sürekli yenileyerek kendini geliştiren kişidir. Böylece bilgi toplumunda yaşayan bireyler öğrendiklerini yaşama uygulama yanında, öğrenmeyi öğrenme becerisi ile yaşam boyu devam eden bir öğrenme süreci içindedirler. Bilgi toplumunu nitelemek için kullanılan "öğrenen toplum" (learning society) kavramı da bu gerçeğin bir yansımasıdır. Daha açık bir deyişle bilgi toplumu "kendini geliştiren" ve "yaşam boyu öğrenme" becerilerine sahip bireylere gereksinim duymaktadır.

Bilgi çağının öğrenen toplumunda, yaşam boyu öğrenme yaşamın belli bir dönemine sıkıştırılmış eğitim ve öğrenme becerilerinin aksine, sürekli değişen koşullara uyum sağlama amacıyla evde, işte, kafede vb. her yerde ve bütün yaşam boyunca sürecek bir öğrenme sürecine işaret etmektedir. Yaşam boyu öğrenme aynı zamanda temel becerilerin güncellenmesi yoluyla kişilere yeni fırsatlar yaratılabilme ve daha ileri düzeyde öğrenim olanakları sunma anlamına da gelmektedir (Soran, Akkoyunlu ve Kavak, 2006:201).

YAŞAM BOYU ÖĞRENME

Modern anlamda devletlerin kurulması ile eğitim ve öğretim işi devletin asli görevi olmuştur. Bu bağlamda özellikle 19. yüzyıldan başlayarak belirli yaş grupları zorunlu eğitim ve öğretime tabi tutulmuşlardır. Bilimsel ve teknik anlamda var olan bilgi değişiminin hayli yavaş olduğu bu dönemde, eğitim kurumları aracılığıyla kazanılan bilgi ve beceriler, ortalama bir insana yaşamı boyunca yetmiştir. Ancak özellikle geçen yüzyılın ortalarından itibaren yaşanan değişim ve gelişim hızı, öğretilen bilgilerin kişiler için ileriki dönemlerde geçerliğini ve yararlılığını yitirmesine neden olmuştur. Böylece bilinenlerin yeni nesillere aktarılması olarak görülen eğitimin yetersizliği konusunda görüşler dile getirilmeye başlanmıştır. Daha 1931 yılında A. N. Whitehead bu endişeyi: "Artık insanların gençliklerinde öğrendikleri şeylerin onların yaşamları boyunca kullanmaları savı geçersiz hâle gelmiştir" sözleri ile belirtmiştir. Bugün çok önemli değişimlerin meydana gelme süresi bir insanın ömründen daha kısadır. Bundan dolayı verilecek eğitim insanları olabilecek yeni koşullara hazırlayıcı nitelikte olmalıdır. (Akbaş ve Özdemir, 2002)

Çağın gerektirdiği yeterlikte bireyler yetiştirilmesinde eğitimin yeniden yapılandırılmasının gerekliliğine işaret eden rapor ve girişimlere 1970'lerden başlayarak sıkça rastlanmıştır. Sorun tespiti ve çözüm önerilerine

ilişkin hazırlanan raporlarda, yeni süreçte eğitimin niteliğinden bahsedilirken eleştirel düşünme, sorun çözme, öğrenmeyi öğrenme, aktif öğrenme, yaşam boyu öğrenme gibi kavramların sıkça vurgulandığı görülmüştür (Polat, 2005: 34).

Yetişkin eğitimi ve sürekli eğitim gibi kavramlarla eş anlamda kullanılan yaşam boyu öğrenme, Candy (1994:2) tarafından kişilerin yaşamları boyunca kazandıkları bilgileri, değerleri, becerileri ve anlayışları artıran ve güçlendiren, bunları gerçek yaşamda uygulayabilmeyi sağlayan destekleyici bir süreç olarak tanımlanmıştır. Yaşam boyu öğrenme, eğitimde yeniden yapılanmada anahtar kavram olarak ilk kez 1970 yılında Paul Lengrand tarafından UNESCO Konferansı'nda sunulan "Yaşam Boyu Öğrenmeye Giriş" adlı bir bildiri ile gündeme gelmiştir. Daha sonra, 1972 yılında Uluslararası Eğitimi Geliştirme Komisyonu'nun yaşam boyu öğrenmenin gerekliliğine işaret eden "Dünya Eğitiminin Bugünü ve Yarını" adlı bir raporu yayınlamıştır. Raporda eğitimin, kişileri henüz var olmayan bir topluma hazırlama amacıyla resmi ve resmi olmayan kanallarla yaşam boyu sürecek bir etkinlik olması gerektiği sonucuna varılmıştır. Bu doğrultuda şu öneriler getirilmiştir:

1. Eğitimi okul yaşı ve okul binaları ile sınırlamak yanlıştır.
2. Eğitim, hem okul eğitimini hem de okul dışı eğitimi kapsayan tüm eğitsel etkinliğin temel bileşeni olarak düşünülmelidir.
3. Eğitsel etkinlik daha esnek olmalıdır.
4. Kısaca eğitim yaşam kadar uzun bir var oluşsal süreklilik olarak tasarlanmalıdır (EURYDICE European Unit, 2000:9; UNESCO World Report, 2005:76).

1973 yılında bu kez OECD ekonomik gelişimde eğitime dikkat çekmek adına, "Sürekli Eğitim: Yaşam Boyu Öğrenme İçin Bir Strateji" adlı raporu yayınlamıştır. Raporda evrensel ekonomi ve rekabet gücü için yetişmiş insana gereksinim duyulduğuna, mesleki başarıda kişinin kendini sürekli yenilemesinin önemli olduğuna işaret edilmiştir (EURYDICE European Unit, 2000:9).

Temelinde ekonomik bir birlik olan Avrupa Birliği 1990'lı yılların başına kadar eğitim konusu ile çok ilgilenmemiştir. Ancak eğitimin ekonomik rekabette ön koşul olarak görülmesiyle birlikte 1990'lı yıllardan sonra komisyon kararlarıyla ve projeler yoluyla eğitime özel bir önem verilmiş ve üye ülkelerden bu kararları hayata geçirmeleri istenmiştir. Bu konuyla ilgili AB komisyonunun 1995 yılında "Öğrenen Topluma Doğru" adlı bir çalışması bulunmaktadır. 1996 yılı ise yine komisyon kararıyla Avrupa yaşam boyu öğrenme yılı olarak kabul edilmiştir. 2000 yılında Lizbon'da düzenlenen Avrupa Konseyi toplantısında üye devletlerin hükümet liderleri tarafından imzalanan 10 yıllık stratejide, temel unsurlardan biri olarak yaşam boyu öğrenme gösterilmiştir. Bu bağlamda hazırlanan Feira Tebliği'nde yaşam boyu öğrenim: "Kişisel yurttaşlık, sosyal ve/veya istihdamla ilgili perspektif içinde bilgi, beceri ve yeterlikleri geliştirme amacı ile yaşamın başından sonuna kadar üstlenilen tüm öğrenme etkinlikleri olarak" tanımlanmaktadır. Tebliğ'e göre yaşam boyu öğrenim, insana ve bilgiye daha çok yatırım yapma, dijital okuryazarlık da dâhil temel bilgi ve becerilerin kazanılmasını teşvik etme, esnek ve yenilikçi öğrenme fırsatlarını genişletme anlamına gelmektedir. (European Parliament, 2000; Commission of the European Communities, 2001).

ABD'de okullarda verilen eğitimin temel hedeflerinin neler olması gerektiğine ilişkin 2000 yılında hazırlanan bir raporda, bilgi toplumunda yaşayan bireylerin başarılı bir iş performansı gösterebilmelerinde gereksinim duyacakları araçlar şöyle belirlenmiştir (SCANS, 1991):

Kaynaklar (Zaman, para, mekân, materyal ve personel paylaşımı)

Kişilerarası ilişkiler (Takım çalışması, başkalarına öğretme, müşteri hizmetleri, liderlik, görüşme becerileri, farklı kültürde insanlarla çalışma).

Bilgi (Verinin elde edilmesi ve değerlendirilmesi, dosyaların düzenlenmesi ve korunması, bilginin yorumlanması, iletilmesi ve kullanılmasında bilgisayarların kullanılması).

Sistemler (Sosyal, kurumsal ve teknolojik sistemlerin işleyişinin anlaşılması, performansın izlenmesi ve etkinleştirilmesi, sistemlerin oluşturulması ve geliştirilmesi).

Teknoloji (Donanım ve araçların seçilmesi, özel işlemlerin gerçekleştirilmesinde teknolojiye başvurulması, teknolojilerin korunması ve bakımı).

Aynı çalışmada, kullanılabilirliği öngörülen alanlara yönelik beceriler ise üç düzeyde ele alınmıştır:

Temel Beceriler—okuma, yazma, aritmetik ve matematik, konuşma ve dinleme.

Düşünme Becerileri—yaratıcı düşünme, karar verme, sorun çözme, akıl yürütme, nasıl öğreneceğini bilme, muhakeme.

Kişisel Nitelikler—bireysel sorumluluk alabilme, kişisel saygınlık, kendini yönetme ve bütünlük.

Çalışmada işaret edilen beceriler ile günümüz toplumunda kişilere yaşam boyu devam edecek bir öğrenim süreci öngörülmektedir. Yaşam boyu öğrenme aktif ve sürekli bilgi kullanımını gerektirmektedir. Bunun temelinde ise, herhangi bir sorunu çözmeye ya da herhangi bir konuda karar almada gereksinim duyulan bilgiye etkin ve yeterli olarak erişim ve bu bilginin üretken bir biçimde kullanımı vardır (AASL/AECT 1998:2). Yaşam boyu öğrenmenin temelinde yer alan, gereksinim duyulan bilginin bulunmasından ve bu bilginin beceriyle kullanılmasından kastedilen ise “bilgi okuryazarlığı” becerileridir.

BİLGİ OKURYAZARLIĞI

Bilgi okuryazarlığı kavramı ilk kez 1974’te Amerikan Bilgi Endüstrisi Derneği (Information Industry Association) başkanı Paul Zurkowski tarafından Kütüphane ve Bilgi Bilimi Ulusal Komisyonu (National Commission on Libraries and Information Science (NCLIS)) için hazırlanmış olduğu bir raporda kullanılmıştır. Bu raporda Zurkowski bilgi okuryazarlığını: “İşlerinde bilgi kaynaklarını kullanmayı bilenler bilgi okuryazarı kişilerdir. Bunlar karşılaştıkları sorunları çözmeye birincil kaynakların yanında çok çeşitli bilgi araçlarını kullanma tekniklerini ve becerilerini öğrenmişlerdir” biçiminde tanımlamıştır. Zurkowski, “ABD nüfusunun neredeyse tamamı okuryazardır. Ancak bunların çok azı –belki altıda biri- bilgi okuryazarı olarak nitelendirilebilir” açıklamasının ardından, “bu nedenle NCLIS, bireylerin bilgi okuryazarı olmaları için ulusal bir programın hazırlanmasına öncülük etmelidir” önerisini getirmiştir. (Behrens 1994; Bruce 1997; Doyle 1994; Seamans 2001:11; Spitzer, Eisenberg ve Lowe 1998).

Daha sonraki yıllarda, özellikle eğitimin değişen koşullar nedeniyle yeniden yapılandırılmasını öngören çalışmalarda bilgi okuryazarlığı kavramına sıkça rastlanmaktadır. Çünkü Wilson (2001:3)’a göre bilgi okuryazarlığı yaşam boyu öğrenme için bir temeldir. Yaşam boyu öğrenme ise tüm disiplinler, eğitim çevreleri ve eğitim düzeyleri için ortak bir kavramdır. Bu nedenle bilgi okuryazarlığının kişisel ve kurumsal bakış açısı ile pek çok tanımı yapılmıştır.

Bilgi okuryazarlığına ilişkin en kapsamlı tanım, 1989’da Amerikan Kütüphane Derneği (ALA) Başkanlık Komitesi’nin, bilgi okuryazarlığı sonuç raporunda yapılmıştır. Rapora göre; insanlar bilgi çağında etkin olmak için –bireysel ya da ülke olarak- bilgi okuryazarı olmak zorundadır. “Bilgi okuryazarı olmak için kişi, bilgiye gereksinim duyduğunu bilmeli ve bu bilgiyi elde etmeli, değerlendirmeli ve etkin bir biçimde kullanmalıdır. Bilgi okuryazarı kişiler bilginin nasıl düzenlendiğini, nasıl bulunacağını ve nasıl kullanılacağını bildiklerinden, nasıl öğreneceğini öğrenmiş kişilerdir. Bu kişiler herhangi bir görevi yerine getirmede ya da herhangi bir karar vermede gereksinim duyduğu bilgiyi daima bulabildiklerinden, yaşam boyu öğrenmeye hazır kişilerdir” (American... 1989).

1992 yılında Doyle tarafından yapılan bir çalışmada bilgi okuryazarlığı ilk kez oldukça kapsamlı olarak ele alınmıştır. Doyle (1994: 2-3)’a göre bilgi okuryazarı kişi:

- Doğru ve yeterli bilginin karar verme için temel oluşturduğunun bilincindedir.
- Bilgi gereksinimini fark eder.
- Bilgi gereksinimine dayalı olarak soruları formüle eder.
- Bilginin potansiyel kaynaklarını belirler.
- Başarılı bir arama stratejisi geliştirir.
- Bilgisayar ve diğer teknolojileri kullanarak bilgi kaynaklarına erişir.
- Bilgiyi değerlendirir.
- Uygulamada kullanmak üzere bilgiyi düzenler.
- Mevcut bilgi yapısı içerisinde yeni bilgiyi birleştirir.
- Bilgiyi eleştirel düşünme ve sorun çözmeye kullanır.

Tanımlara bakıldığında bilgi okuryazarlığının bilgiye erişme ve bilgiyi kullanma süreci içinde değerlendirilebilecek birçok beceriye işaret ettiği görülmektedir. Bilginin üretildiği ve paylaşıldığı ortamın çeşitlendiği ve karmaşıklaştığı bir dönemde, bilgiye erişimde teknoloji kullanımı bilgi okuryazarlığının vazgeçilmez bir unsurudur. Bunun yanında aynı koşullarda aldatıcı ya da yanlış bilgilerin de kolayca sunulduğu dikkate alınarak eleştirel düşünme ve sentez yeteneği ile yararlı bilginin ayrılması becerileri de bilgi okuryazarlığının vazgeçilmezlerindedir. Ayrıca yeni bilgi üretimi ve bu bilgiyi başkalarının yararına sunulmasında geleneksel beceriler ile teknolojik olanakların birleştirilmesi de yaşam boyu öğrenen bireyin

sahip olması gerekli temel becerilerdendir. Bu bağlamda bilgi okuryazarlığını bilgiye ilişkin tüm işlemlerde etkin ve yeterli olma olarak özetlemek mümkündür.

BİLGİ OKURYAZARLIĞININ BOYUTLARI

Bilgi okuryazarlığı becerileri ait olduğu disipline göre farklılık gösterebilse de, özünde bilginin güç olduğunun farkındalığı ile bilgiye dayalı sorun çözme ve karar verme becerileri düşüncesi yatmaktadır. Teknolojik gelişmelerin özellikle bilginin üretim ve paylaşımında gelenekselin ötesinde olanaklar sunması nedeniyle bilgi erişimi ve kullanımı sürecinde teknolojinin etkin kullanımı becerisi de bilgi okuryazarlığının önemli unsurlarından biri haline gelmiştir. Bu nedendir ki bilgi okuryazarlığı teknolojiye koşut olarak ortaya çıkan ağ okuryazarlığı, bilgisayar okuryazarlığı, teknoloji okuryazarlığı, çoklu-ortam okuryazarlığı, web okuryazarlığı, medya okuryazarlığı, eleştirel okuryazarlık vb. gibi becerilerin tümünü kapsayan şemsiye bir terimdir (Snaveley ve Cooper, 1997:12; Owushu-Ansah, 2003:221).

Bu yaklaşımla Bruce (1997)'a göre bilgi okuryazarlığı becerilerinin yedi boyutundan bahsedilmesi mümkündür. Bunlar:

1. *Bilgi teknolojisinin kullanımı becerisi*: Bilgi okuryazarlığının merkezinde bilgi erişimi ve iletimi için gerekli olan bilgi teknolojisi kullanımı becerileri vardır. Bu bağlamda bilginin aranması ve elde edilmesi ile bu bilginin kullanılması becerileri ön plandadır.
2. *Bilgi kaynaklarının kullanımı becerisi*: Bilgi okuryazarlığı elektronik ortamı da içeren bilgi kaynaklarındaki bilginin bulunmasına ilişkin beceriler olarak görülür.
3. *Bilgi sürecinin yönetilmesi becerisi*: Bilgi okuryazarlığı bir süreç olarak görülür ve bu sürecin başarıyla yürütülmesine ilişkin beceriler kazandırılır.
4. *Bilginin kontrolü becerisi*: Bilginin kontrol altında tutulması bilgi okuryazarlığının özü olarak düşünülür ve bu kontrolün sağlanmasına yönelik beceriler kazandırılır. Teknolojik olanaklardan yararlanma becerileri, bu kontrolün sağlanmasında önemli bir araçtır.
5. *Bilgi birikimi oluşturma becerisi*: Bilgi okuryazarlığı ilgilenilen konuda kişisel bir görüşün ve belirli yargıların kazanılmasına ilişkin beceriler olarak düşünülür. Elde edilen bilgilerin eleştirel olarak değerlendirilmesine yönelik beceriler ön plandadır. Kişide belli bir bilgi altyapısının oluşumu ve bilgi teknolojisi kullanımı bu becerilerin kazanılmasında temel unsurlardır.
6. *Bilgi birikimini geliştirme becerisi*: Temel hedef mevcut bilgi, kişisel görüş ve yaratıcı düşünmenin birleştirilmesi ile ilgilenilen konuda yeni bir görüş kazanılmasını sağlamaktır.
7. *Bilgelik becerisi*: Bilginin kullanımı becerilerinin kazanılmasındaki temel hedef başkalarına yararlı olma olarak düşünülür. Bireysel nitelik, değer yargıları ve etik kurallar ön plana çıkan konulardır.

Bilgiye ilişkin konularda beceriler kazandırılmasını öngören bu yaklaşım, bilgiye ilişkin her sorunun çözülebilmesi anlamına gelmektedir. Bu anlamda bilgi okuryazarlığı bilgi sorunlarını çözme becerisi olarak da görülmektedir. Spitzer, Eisenberg ve Berkowitz (1992)'in bu sorunları temel alarak oluşturdukları ve "büyük altılı" (big six) olarak adlandırdıkları bilgi sorununu çözme aşamalarında, kazanılması gerekli beceriler altı boyutta ele alınmaktadır. Bunlar:

1. *Hedef tanımı*: Araştırma sorusunun ifade edilmesi ve soruna ilişkin bilgi gereksiniminin belirlenmesi becerisi,
2. *Bilgi arama stratejilerinin geliştirilmesi*: Gereksinim duyulan bilgiyi elde etmenin belirli bir strateji çerçevesinde gerçekleştirilmesi becerisi,
3. *Bilginin/bilgi kaynaklarının bulunması*: Geliştirilen arama stratejisi çerçevesinde bilginin ve bilgi kaynaklarının elde edilmesi becerisi,
4. *Bilginin/bilgi kaynaklarının kullanımı*: Araştırma sorusunda belirtilen sorunun çözümüne yönelik elde edilen bilgilerin okunması, incelenmesi, değerlendirilmesi, sentezlenmesi ve ek bilgiye gereksinim duyulup duyulmadığının tespit edilmesi becerileri
5. *Bilginin iletimi*: Değerlendirilen bilgilerden elde edilen sonuçların hedefler doğrultusunda düzenlenmesi
6. *Sürecin değerlendirilmesi*: Sorunun çözümü için yürütülen sürecin bir bütün olarak değerlendirilmesi becerisi.

BİLGİ OKURYAZARLIĞI STANDARTLARI

Bilgi okuryazarlığı becerilerinin eğitim-öğretimin temel hedefleri arasında yer almasıyla, başta ABD olmak üzere pek çok ülkede bilgi okuryazarlığı ile kastedilen becerilere ilişkin standartlar geliştirilmeye başlanmıştır. Amerikan Okul Kütüphanecileri Derneği (American Association of School Librarians (AASL))

ve Eğitimsel İletişim ve Teknoloji Derneği (Association for Educational Communication and Technology (AECT)) tarafından ortaöğretim düzeyinde sahip olunması gerekli bilgi okuryazarlığı becerilerine ilişkin 1998 yılında yapılan çalışma bunlardan en bilinenidir. Bu çalışmaya göre (AASL/AECT 1998:8-9):

Bilgi okuryazarlığı standartları:

- Standart 1: Bilgi okuryazarı öğrenci bilgiye etkin bir biçimde ulaşır.
- Standart 2: Bilgi okuryazarı öğrenci bilgiyi eleştirel ve yeterli olarak değerlendirir.
- Standart 3: Bilgi okuryazarı öğrenci bilgiyi doğru ve yaratıcı bir biçimde kullanır.

Bağımsız (kendi kendine) öğrenme standartları:

- Standart 4: Bağımsız öğrenebilen öğrenci bilgi okuryazarıdır ve ilgi alanlarındaki bilgiyi takip eder.
- Standart 5: Bağımsız öğrenebilen öğrenci bilgi okuryazarıdır ve her formattaki bilgiye ilgi duyar.
- Standart 6: Bağımsız öğrenebilen öğrenci bilgi okuryazarıdır ve bilgi arama ve üretme aşamalarında mükemmellik için çabalar.

Sosyal sorumluluk standartları

- Standart 7: Öğrenen topluma olumlu katkıda bulunan öğrenci bilgi okuryazarıdır ve demokratik bir toplum için bilginin önemini farkındadır.
- Standart 8: Öğrenen topluma olumlu katkıda bulunan öğrenci bilgi okuryazarıdır ve bilgi/bilgi teknolojileri konularında etik davranış sergiler.
- Standart 9: Öğrenen topluluk ve topluma olumlu katkıda bulunan öğrenci bilgi okuryazarıdır ve bilgi üretimine katkıda bulunmak için başkalarıyla işbirliği yapar

Ayrıca, söz konusu çalışmada bu üç kategoride yer alan her bir standart için ayrı ayrı olmak üzere toplam 29 gösterge bulunmaktadır (AASL/AECT 1998: 9-41).

YÜKSEKÖĞRETİM VE BİLGİ OKURYAZARLIĞI

Bilgi okuryazarlığının 21. yüzyılın öğrenen toplumunda yaşam boyu öğrenen bireyler için temel beceriler olarak görülmesiyle birlikte, öncelikli sorumlu olarak eğitim-öğretim kuruluşları bu becerilerin kazandırılmasına yönelik programlar geliştirmeye başlamışlardır. Hazırlanan programların ilk örnekleri ilk ve ortaöğretim düzeyinde yoğunlaşmış olmasına karşın, tüm disiplinler ve eğitimin her düzeyi için gerekli olan bu becerilerin kazandırılmasının önemi üniversiteler tarafından da fark edilmiştir.

Bilgi toplumunda eleştirel düşünen, sorun çözebilen, bağımsız karar verebilen ve yaşam boyu öğrenme becerisine sahip bireylerin yetiştirilmesi öğretim kurumlarının öncelikli sorumluluğu iken, üniversiteler için bu hedefler hayati önem taşımaktadır. Çünkü Çakın (1998)'ın da işaret ettiği gibi "mevcut bilginin kısa sürede geçerliğini ve güncelliğini yitirdiği bir dönemde, üniversiteler katı bir disiplinle mevcut bilgilerin öğretildiği kurumlar değil, sorgulama, yaratıcılığı özendirme ve sürekli öğrenme becerisi kazandırma düşüncesinin kazandırılmasının amaçlandığı yerler olmalıdır."

Nitekim üniversiteler için dönüm noktası olan "Bologna Süreci"(1999)'nde¹, yaşam boyu öğrenmeyi hayata geçirmek için yüksek öğretimin önemli katkısı olduğunun altı çizilmektedir (Prag-2001). Bu doğrultuda oluşturulan Avrupa Üniversiteler Birliği (EUA)'nin Prag'da (2001) yaptığı toplantı sonrası yayınladığı ve 32 ülke eğitim bakanı tarafından imzalanan bildiride üç yeni konu gündeme getirilmiştir. Bunlar:

- Yaşam boyu öğrenme
- Yükseköğretimde öğrenci katılımı ve
- Avrupa yüksek öğreniminin daha cazip hale getirilmesidir.

Bologna Süreci ile yükseköğretimde öngörülen değişimler üniversiteleri de harekete geçirmiş, bu yönde çeşitli çalışmalar başlatılmıştır. Ülkemizde de yükseköğretiminin mevcut durumuna ilişkin Yükseköğretim Kurulu tarafından 2003 yılında hazırlanan bir raporda, üniversitelerimiz için öngörülen yapısal değişiklik başlığı altında çağın gerektirdiği mezunlar için bazı özelliklere yer verilmiştir. Rapora göre, günümüzde yükseköğretim mezunu kişilerde aranan temel nitelikler şunlardır:

- Disiplinler arası proje gruplarında çalışabilme yeteneği,
- Sorun çözebilme ve analitik düşünme yeteneği,

¹ Bkz. <http://ec.europa.eu/education/policies/educ/bologna/bologna.pdf> (09.01.2008)

- Kendi dilinde ve en az bir yabancı dilde yazılı ve sözlü iletişim yeteneği,
- Bilgisayar okuryazarlığı,
- Bir mesleki alanda derinlik yanında ilgili bir yan alan ile değişik bir alanda genişlik (YÖK, 2003:16).

Raporda belirtilen niteliklerin kazandırılması amacıyla üniversite eğitiminin yeniden yapılandırılması düşüncesi, bilgi okuryazarlığı becerilerini değişimin merkezine koymaktadır. Çünkü analitik düşünme, sorun çözüme ve bilgisayar okuryazarlığı gibi becerilerin geliştirilmesi etkin bilgi kullanıcısı olmayı gerektirir. Etkin bilgi kullanımının yolu ise bilgi okuryazarı olmaktadır.

Bilgi okuryazarlığı becerilerinin öğrencilere yükseköğretim düzeyinde kazandırılmasına yönelik programlar, gelişmiş ülke üniversitelerinde özellikle de kütüphanelerinin önderliğinde uzun zamandır yürütülmektedir.² Bu programların içeriği gereksinim ve hedef gruplara göre farklılık göstermesine karşın, programların temel hedefi bilgi toplumunda gereksinim duyulan insan profili olan bilgiye dayalı karar verme ve sorun çözüme becerileri ile donatılmış bireyler yetiştirmedir. Bu yaklaşımla oluşturulmuş standartlar ise programlarda yer verilecek konularla ilgili yol göstericidir. Bunlardan en bilineni Amerika Üniversite ve Araştırma Kütüphaneleri Derneği (ACRL) tarafından 2000 yılında yayımlanan standartlardır. Bunlar: (ACRL, 2000:8-14):

1. Standart: Bilgi okuryazarı öğrenci, gereksinim duyduğu bilginin yapısını ve boyutunu belirler.
2. Standart: Bilgi okuryazarı öğrenci, gereksinim duyduğu bilgiye etkin bir biçimde erişir.
3. Standart: Bilgi okuryazarı öğrenci bilgiyi ve onun kaynaklarını eleştirel olarak değerlendirir ve seçilen bilgiyi kendi bilgi temeli ve değer sistemi ile birleştirir.
4. Standart: Bilgi okuryazarı öğrenci, bilgiyi birey ya da bir grubun üyesi olarak, belirli bir amacın gerçekleştirilmesinde etkin olarak kullanır.
5. Standart: Bilgi okuryazarı öğrenci, bilgi ve bilgi teknolojilerine ilişkin etik, yasal ve sosyo-ekonomik sorunların çoğunun farkındadır. Bilgi okuryazarı öğrenci;

Standartlarda belirtilen beceriler, bilimsel bir araştırmada izlenmesi gereken süreçle paralellik göstermektedir. İlk aşamada, belli bir konuda araştırma için bilginin gereksiniminin belirlenmesine ve bu gereksiniminin hangi kaynaklardan karşılanacağına ilişkin becerilerin kazandırılması amaçlanır. Bu aşamada araştırmacının bilginin nasıl üretildiği, düzenlendiği ve yayıldığına ilişkin bilgilere sahip olması gereklidir.

İkinci aşamada, bilgiye çeşitli kaynaklardan etkin ve yeterli olarak erişebilme becerileri kastedilmektedir. Basılı ve elektronik kaynaklardan bilgiye erişebilme kapsamında bilgi arama stratejisinin geliştirilmesi, konuya ilişkin anahtar kelimelerin belirlenmesi, konunun daraltılması/genişletilmesi, kütüphane kullanımı, elektronik ortamda bilgiye erişim, elde edilen sonuçların değerlendirilmesi ve bilginin elde edilmesi gibi becerilerin kazandırılması amaçlanır.

Üçüncü aşamada elde edilen bilgilerin değerlendirilmesine ve sentezlenmesine ilişkin becerilerin kazandırılması amaçlanır. Bu bağlamda, elde edilen bilgilerin güvenilirlik, geçerlik, doğruluk, yetkinlik ve yansızlık ölçütleri ile değerlendirilmesi konusunda ipuçları öğretilir.

Dördüncü aşama ile kastedilen beceriler yorumlanan ve sentezlenen bilginin yeni bilgiye dönüştürülmesidir. Bu aşamada kazandırılacak beceriler, araştırma sonuçlarının bilimsel ölçütler çerçevesinde yeni bilgiye nasıl dönüştürüleceği, bu bilginin başkaları ile paylaşılabilmesi için nasıl bir formatla oluşturulacağı ve hangi ortamlar kullanılarak bu bilginin yayılacağına ilişkin becerilerdir.

Son aşamada kastedilen ise araştırma sürecinin tümünün etik ve yasal kurullarla gerçekleştirilmesidir. Bu bağlamda, özellikle bilginin elde edilmesine ilişkin genel yasal düzenlemelerin (telif hakkı, sansür, vb.) öğretilmesi yanında elde edilen kaynakların etik ve yasal kullanımı (yazara atıf, dipnot gösterme, kaynakça verme, vb) kazandırılması düşünülen beceriler kapsamındadır.

YÜKSEKÖĞRETİMDE BİLGİ OKURYAZARLIĞI PROGRAMLARI UYGULAMALARI

² Değişik ülkelerin üniversitelerinde yürütülmekte olan bilgi okuryazarlığı programları için bkz., <http://bulldogs.tlu.edu/mdibble/doril/academic.html> (09.01.2008)

Üniversite öğrencilerine yönelik yürütülen bilgi okuryazarlığı programları gereksinimler ve hedefler doğrultusunda değişik biçimlerde uygulanmaktadır. Bu uygulamaların çoğu kütüphane merkezli olarak yapılandırılırken, kütüphane ile işbirliği içinde belirli adlarla eğitim programlarına konan bazı dersler ya da belli bir dersin içeriğine entegre edilmesi biçiminde uygulamalar da görülmektedir. En çok görülen uygulama biçimleri şunlardır:

Bağımsız Dersler

Bilgi okuryazarlığı ya da kütüphane kullanımına ilişkin derslere belirli adlarla kerdili/kredisiz, zorunlu/seçmeli olarak eğitim programında yer verilir. Başarı değerlendirmesi diğer derslerde olduğu gibi yapılır (Ocotillo Report'94, 1994; Spitzer, Eisenberg ve Lowe, 1998:182).

Ders İle İlişkilendirilmiş/Bütünleştirilmiş Öğretim

Bu yöntemde bilgi okuryazarlığı becerileri herhangi bir disipline özel ya da disiplinler için genel bir dersin (araştırma yöntemleri, okuma/yazma becerileri, vb.) içeriği ile bütünleştirilir. Öğrenciler herhangi bir disipline ilişkin literatürü anlama, bu literatürün elde edilmesine yönelik arama stratejilerini geliştirme ve elde ettiği bilgileri etkin olarak kullanma becerileri elde edecektir. Programın başarıya ulaşmasında ders sorumlusu ile kütüphanecilerin ortaklaşa çalışmaları, ders içeriğinin hazırlanmasında disipline ait özelliklerin dikkate alınması önemlidir (Ocotillo Report'94), 1994; Zhang, 2001:142; Fullerton, 2002:198) .

Müfredat İle Bütünleştirilmiş Öğretim

Eğitimde yeniden yapılanma çalışmalarının bir yansıması olarak, bilgi okuryazarlığı becerileri öğretim sürecinin bir parçası olarak düşünülmektedir. Yaşam boyu öğrenen bireylerin yetiştirilmesi düşüncesiyle her derse ilişkin bilginin bulunması, elde edilmesi, değerlendirilmesi ve araştırma ödevleri ile yeni bilgiler üretilmesi becerileri öğretim programının temel niteliklerinden biri olarak yapılandırılır (Warmkessel ve McCade, 1997:80-88). Tüm öğretim süresi boyunca veriliyor olması, öğrenme temelli bir eğitime geçişte ve öğrencilerin eleştirel düşünme becerilerini geliştirmede önemlidir (Fullerton, 2002:197).

Web Tabanlı Çevrimiçi Öğretim

Başlangıçta yalnızca uzaktan eğitim alan öğrencilere yönelik olarak ortaya çıksa da, sonraları mevcut bilgi okuryazarlığı programlarının görsel destekleyicisi olarak yaygınlaşmıştır. Hazırlanmış olan bilgi okuryazarlığı programı içeriği görsel sunumlarla zenginleştirilerek öğrenci yönlendirilmekte, uygulamalar zaman ve mekândan bağımsız olarak kullanılabilir (Dewald, 1999:26). Web tabanlı çevrimiçi bilgi okuryazarlığı programlarının gelecekte hem sayısının hem de öneminin artacağı kesin olmakla birlikte, mevcut programlara alternatif olmayacağı da açıktır. Seamans (2001:33)'a göre bilgi okuryazarlığı ve web tabanlı öğretimin buluşması mantıksal bir evliliştir. Bunu zorlayan nedenlerin başında web tabanlı bilgi üretimi ve kullanımında yaşanan artış gösterilebilir.

SONUÇ

Bilgi ve iletişim teknolojilerinde yaşanan gelişmeler çağımızda bilgiyi ekonomik ve sosyal bir güç haline getirmiştir. Öyle ki ülkelerin gelişmişlik düzeyi ürettikleri ve paylaştıkları bilginin nicelik ve niteliği ile değerlendirilmektedir. Böylesine bilgi yoğun bir toplum, hemen her sektörde yüksek düzeyde nitelikli insan gücünü zorunlu kılmaktadır.

Bilgi toplumunda bireyler bağımsız, aktif ve yaşamları boyunca süren bir öğretim içerisinde olmak zorundadırlar. Çünkü değişimin hızı, öğrenilen bilgi ve becerileri kısa bir sürede yetersiz ya da geçersiz kılmaktadır. Böylece bilgi toplumunda yaşayan bireyler öğrenmeyi öğrenme becerisini kazanarak yaşam boyu öğrenmeye devam edeceklerdir.

Yaşam boyu öğrenme resmi/biçimsel (bir öğretim kurumu tarafından sağlanan öğretim) ve gayri resmi/gayri biçimsel (bir öğretim kurumu tarafından sağlanmayan iş, aile veya boş zaman ile ilgili günlük etkinliklerde meydana gelen öğrenme) biçimlerde gerçekleşen bir süreçtir. Hangi biçimde olursa olsun öğrenmenin temeli bilgiye dayanır. Bir başka deyişle yaşam boyu öğrenme ile hızla değişen ekonomik, kültürel, sosyal ve teknolojik çevreye uyum sağlama adına, gereksinim duyulan bilgilere çeşitli kaynaklardan ulaşma, bu bilgiyi değerlendirme ve kullanma becerileri kastedilmektedir. Bu anlamda bilgi erişim ve kullanma sürecine ilişkin

tüm becerilerin kazandırılması olan bilgi okuryazarlığı, bilgi toplumunun oluşumunda kişilere kazandırılması gerekli en önemli becerilerdir.

Bilgi okuryazarlığı becerileri tüm disiplinler, tüm öğretim çevreleri ve eğitimin her düzeyi için ortak becerilerdir. Çünkü çağdaş eğitim teorisi öğretmene bağımlı kalınsız bireylerin kendi kendilerine öğrenebilmesini öngörmektedir (Polat, 2006:126). Bilgi okuryazarlığı da kişilerin kendi kendilerine öğrenebilmelerini, öğrendiklerini kontrol altında tutabilmelerini ve sürekli kendilerini yenileyebilmelerini sağlayarak onların başarılı olmalarında yardımcı olur. Bu bağlamda bilgi okuryazarlığı becerilerinin bireylere kazandırılmasında öncelikli sorumluluk eğitim kuruluşlarındadır. Eğitim zincirinin son halkası ve bireylerin mesleki yaşamında önemli ölçüde belirleyici olan üniversitelere de, bu anlamda büyük sorumluluklar düşmektedir. Üniversiteler mevcut bilgilerin öğretilmesi yanında, geleceğin toplumunun şekillenmesinde gerekli olan beyin gücünü yetiştirmek gibi bir misyona sahiptir. Bu nedenle üniversiteler bilgiye nasıl ulaşılacağı, bilginin nasıl elde edilip yorumlanacağı ve bu bilginin sorun çözüme nasıl kullanılacağına ilişkin becerileri mezunlarına kazandırmalıdır.

Üniversitelerde oluşturulacak olan bilgi okuryazarlığı programlarında kütüphaneciler, akademisyenler, bilgi teknolojisi uzmanları ve idarecilerin ortaklaşa çalışmaları gerekmektedir. Disipline özel bilgi okuryazarlığı programlarının hazırlanması, hedeflerin üst düzeyde gerçekleşmesinde en önemli etkidir. Bilgi okuryazarlığı programlarının üniversite öğretiminin ilk yıllarında verilmesi, öğrencilere kazandıkları becerileri ileriki yıllarda kullanma ve geliştirme olanağı sağlayacak olması bakımından önemlidir. Bunun yanında bilgi okuryazarlığı programlarının hedeflerine ulaşmasında uygulama yapılması önemlidir. Uygulama olanağı üniversitenin sahip olduğu bilgi teknolojisi alt yapısı ve üniversite kütüphanesinin yeterliği ile yakından ilişkilidir.

Sonuç olarak, kalkınmışlık düzeyinin göstergesi olan bilgi toplumunun yaratılmasında, bireylere bilgi okuryazarlığı becerilerinin kazandırılması gerekmektedir. Bu becerilerin kazandırılmasına milli eğitimin hedeflerine ulaşması adına daha ilkökul düzeyinden başlanmalıdır. Böylece bir yandan eğitimin niteliği yükselirken, diğer yandan da ülke kalkınmasının temelleri atılmış olacaktır.

KAYNAKÇA

AASL/AECT (American Association of School Librarians/Association for Educational Communication and Technology). (1998) *Information Literacy Standards for Student Learning*. Chicago, ALA.

ACRL (Association of College and Research Libraries). (2000) *Information Literacy Competency Standards for Higher Education*. Approved by the Board of Directors of the ACRL, Chicago, ACRL.

Akbaş, Oktay ve Özdemir, Soner M. (2002). “Avrupa Birliğinde Yaşam Boyu Öğrenme”. Milli Eğitim Dergisi, 155-156 (Yaz-Güz). [Çevrimiçi]: <http://yayim.meb.gov.tr/dergiler/155-156/akbas.htm> (07.01.2008).

American Library Association. (1989) Presidential Committee on Information Literacy: Final Report [Çevrimiçi]: <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlpubs/whitepapers/presidential.cfm> (08.01.2008).

Behrens, Shirley J. (1994) “A Conceptual Analysis and Historical Overview of Information Literacy”. *College & Research Libraries*, 55, July: 309-322.

Bruce, Christine. (1997) Seven Faces of Information Literacy in Higher Education. [Çevrimiçi]: <http://www2.fit.qut.edu.au/InfoSys/bruce/inflit/faces/faces1.htm> (08.01.2008).

Candy, Philip C. (2003) “Lifelong Learning and Information Literacy”. *Report for U.S. National Commission on Libraries and Information Science and National Forum on Information Literacy*. [Çevrimiçi]: <http://www.nclis.gov/libinter/infolitconf&meet/papers/candy-fullpaper.pdf> (07.01.2008).

Commission of the European Communities (2001) Communication from the Commission: Making a European Area of Lifelong Learning a Reality. COM (2001) 678final (Brussels, CEC). [Çevrimiçi]: http://ec.europa.eu/education/policies/III/life/communication/com_en.pdf (07.01.2008).

Çakın, İrfan. (1998) “Üniversitelerimizin Bilgiye Erişim Ortamları: Genel Değerlendirme”. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi, Cumhuriyetimizin 75. Yılı Özel Sayısı*: 37-67.

- Dewald, Nancy H. (1999) "Transporting Good Library Instruction Practices into the Web Environment: An Analysis of Online Tutorials". *The Journal of Academic Librarianship*, 25(1): 26-32.
- Doyle, Christian S. (1994) *Information Literacy in an Information Society: A Concept for the Information Age*. New York, Syracuse University, 1994.
- European Parliament (2000) Santa Maria da Feira European Council, 19 and 20 June 2000: Conclusions of the Presidency. [Çevrimiçi]: http://www.europarl.europa.eu/summits/fei1_en.htm (08.01.2008)
- EURYDICE European Unit (2000) *Lifelong Learning: The Contribution of Education Systems in the Member States of The European Union: Results of the EURYDICE Survey*. Haz. EURYDICE European Unit for the Ministerial Conference to launch the SOCRATES II, LEONARDO DA VINCI II and YOUTH Programmes, Lisbon, 17-18 March, 2000. [Çevrimiçi]: http://www.eric.ed.gov/ERICDocs/data/ericdocs2sql/content_storage_01/0000019b/80/16/35/50.pdf (07.01.2008)
- Fullerton, Anne ve Gloria J. Leckie. (2002) "Information Literacy and Higher Education." *Encyclopedia of Library and Information Science*, Ed. A. Kent, V. 70, Suppl. 33, New York, Marcel Dekker, içinde: 190-206.
- Ocotillo Report '94*. (1994) Information Literacy. Prep. Committee Report, Linda Evans ve başkaları. Maricopa Center for Learning and Instruction (MCLI) Maricopa County Community College District, Arizona. [Çevrimiçi]: <http://www.mcli.dist.maricopa.edu/ocotillo/report94/rep7.html> (09.01.2008).
- Owusu-Ansah, E. K. (2003) "Information Literacy and the Academic Library: A Critical Look at a Concept and the Controversies Surrounding It." *The Journal of Academic Librarianship*, 29(4), July: 219-230.
- Polat, Coşkun. (2005) *Üniversitelerde Kütüphane Merkezli Bilgi Okuryazarlığı Programlarının Geliştirilmesi: Hacettepe Üniversitesi Örneği*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara, H.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Polat, Coşkun. (2007) Bilgi Okuryazarlığı. *Bilgi....* Ed. H. Odabaş ve H. Anameriç. Ankara: Referans: 109-128.
- SCANS (Secretary's Commission on Achieving Necessary Skills). (1991) *What Work Requires of Schools: A SCANS Report for America 2000*. Washington DC: U.S. Department of Labor. [Çevrimiçi]: <http://wdr.doleta.gov/SCANS/whatwork/whatwork.pdf> (08.01.2008).
- Seamans, Nancy H. (2001) *Information Literacy: A Study of Freshman Students's Perceptions, with Recommendations*. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Virginia: Virginia Polytechnic Institute and State Univ.
- Snavely, Lorraine ve Natasha Cooper. (1997) "The Information Literacy Debate." *The Journal of Academic Librarianship*, 23(1): 9-13.
- Soran, Haluk, Akkoyunlu, Buket ve Kavak, Yüksel (2006) "Yaşam Boyu Öğrenme Becerileri ve Eğitimcilerin Eğitim Programı: Hacettepe Üniversitesi Örneği". *H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi*, 30: 201-210.
- Spitzer, Kathleen L., Michael B. Eisenberg, Carrie A. Lowe. (1998) *Information Literacy: Essential Skills for the Information Age*. Syracuse, New York: ERIC Clearinghouse on Information & Technology. IR-104.
- Tonta, Yaşar (1999) "Bilgi Toplumu ve Bilgi teknolojisi." *Türk Kütüphaneciliği*, 13(4): 363-375.
- UNESCO World Report (2005) *Towards Knowledge Societies*. Paris: UNESCO Publishing.
- Warmkessel, M.M., J.M. McCade. (1997) "Integrating Information Literacy into the Curriculum". *Research Strategies*, 15, 2: 80-88.
- Wilson, L.A. (2001) "Information Literacy: Fluency Across and Beyond the University". *Library User Education: Powerful Learning, Powerful Partnerships*, Ed. B. I. Dewey, Lanham, Scarecrow Press : 1-17.
- YÖK (T.C. Yükseköğretim Kurulu). (2003) *Türk Yükseköğretiminin Bugünkü Durumu*. Ankara: 2003.
- Zhang, Wenxian. (2001) "Building Partnerships in Liberal Arts Education: Library Team Teaching". *Reference Services Review*, 29 (2): 141-150.